

ברכות כא -

מניין לברכת התורה לפנייה מן התורה? שנאמר: יכי שם הו' אקרא הכו נודל לא-להינו.

ספר החינוך מצוה תל

וכל שאר הברכות כולן הן מדרבנן, חוץ מאחת שהיא מן התורה, וכן הוא מפורש בגמרא בברכות [כ"א ע"א] והיא ברכת התורה לפנייה, גם הרמב"ן ז"ל יחשוב אותה מצות עשה בפני עצמה. והענין הזה שחייבנו האל ברוך הוא ברכה בקריאת התורה לפנייה ובמזון לאחריו, מן הדומה שהטעם לפי שהוא ברוך הוא לא ישאל מן החומר לעבדו ולהודות בטובו רק אחר שיקבל פרס ממנו, כי החלק הבהמי לא תכיר בטובה רק אחר ההרגש. אבל קריאת התורה שהוא חלק השכל, והשכל יודע ומכיר וקודם קבלת התועלת יבין אותו, על כן יחייבנו האל להודות לפניו קודם קריאת התורה. ומודה על האמת ימצא טעם בדברי.

מנחת חינוך מצוה תל

ומביא הרהמ"ח עוד ברכה מה"ת היינו בה"ת כדעת הרמב"ן שחישב בה"ת למ"ע וכן הסכימו הרכה ראשונים וג"כ מה"ת לומר לפי צחות הלשון איזה שבת על נתינת התורה הק' רק חז"ל תקנו נוסח הברכה ותקנו שנים או שלשה ברכות לכל מר כדאית ל"י ע' בש"ע סי' מ"ז ובכ"י ובראשונים ועי' בשו"ת ש"א. ודעת הר"מ דהוא רק מדרבנן.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רט סעיף ג

כל הברכות אם נסתפק אם בירך אם לאו, אינו מברך לא בתחלה ולא בסוף, חוץ מבה"מ מפני שהוא של תורה.

משנה ברורה סימן מז

(א) ברכת התורה - עיין בשאגת אר"י סי' כ"ד דמסיק שברכת התורה הוא מן התורה ולכן אם נסתפק לו אם בירך ברכת התורה חוזר ומברך ומ"מ כיון שהוא לו ספק לא יברך אלא ברכת אשר בחר בנו שהיא המעולה שבברכות כדאיתא בגמ' ועיין בשע"ת שהביא בשם קצת אחרונים דסוברין דמספק לא יחזור ויברך ובאמת קשה מאד לסמוך עליהם אחר דהרבה ראשונים [הלא המה הרמב"ן והחינוך והרשב"א בפ' ג' שאכלו] סוברים דבה"ת הוא מן התורה וידוע שעונש מי שאינו מברך על התורה גדול מאד. אך אם נזכר זה לאחר התפלה שכבר בירך ברכת אהבה רבה אפשר דיש להקל בזה אפילו אם לא למד תיכף לאחר התפלה [פמ"ג בפתיחה] ואם יכול לבקש מאחר שיוציאונו בבה"ת או שיכוין לכתחלה בברכת אהבה רבה לפטור וללמוד תיכף לאחר התפלה מה טוב. ובפרט לפי מה שמצאתי אח"כ בספר מאמר מרדכי שמביא בשם הלבוש וע"ת ג"כ דהוא מדרבנן בודאי צריך ליזהר לכתחלה לעשות כן. וברכת התורה בצבור לכו"ע דרבנן משום כבוד הצבור שהרי כבר בירך בשחרית [אחרונים]:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מו סעיף ט
לא יקרא פסוקים קודם ברכת התורה, אעפ"י שהוא אומרם דרך תחנונים. ויש אומרים
שאיך לחוש, כיון שאינו אומרם אלא דרך תחנונים, ונכון לחוש לסברא ראשונה. הגה:
אבל המנהג כסברה אחרונה, שהרי בימי הסליחות מתפללים הסליחות ואח"כ מברכין על
התורה עם סדר שאר הברכות, וכן בכל יום כשנכנסין לבהכ"נ אומרים כמה פסוקים
ותחנונים ואח"כ מברכין על התורה.

משנה ברורה סימן סה

(ח) קרא ק"ש - וכ"ש אם לא קרא עדיין דצריך לקרוא את הפסוק הראשון אבל לא יכין
לצאת בזה המ"ע דק"ש כיון שאין לו תפילין בראשו וגם יהיה בלא ברכות וכדלעיל בסוף
סימן מ"ו במ"ב ע"ש. ונ"ל דאפילו אם הוא אצלו קודם בה"ת כיון שאינו אומר הפסוק
לשם לימוד רק שבזה יזהר שלא יאמר יותר מפסוק ראשון:

שר"ת יביע אומר חלק ד - אורח חיים סימן ז

ומעתה בני"ד ששמע קדושה קודם שיברך ברכוה"ת, ואין הזמן מספיק לברך ברכוה"ת
קודם הקדושה, הו"ל מצוה עוברת, ובכגון זה יש לסמוך על המתירים, שגם מרן סובר
כמותם מעיקר הדין. וא"א להחמיר שלא יענה קדושה, שהרי חומרא דאתי לידי קולא היא
להמנע מלומר דבר שבקדושה עם הצבור, שאפי" בק"ש וברכותיה פוסק ועונה קדושה עם
הצבור וכמ"ש הטוש"ע (בסי' סו). ולכן יסמוך ע"ד המתירים באמירת דברי שבת וריצוי
לפני ברכוה"ת, ויענה קדושה עם הצבור...

והנה אף על פי שי"א שפסוק ימלוך שבסוף הקדושה הוא ג"כ מכלל הקדושה, וכמבואר
בהגהת יש נוחלין שהובא במג"א (ר"ס קכד). וכן משמע בזוה"ק (פר' אמור דף צג). מ"מ
בתוספתא (פ"ק דברכות הי"א) מוכח דאין פסוק ימלוך מכלל הקדושה, וכמו שהוכיח
המג"א (סי' סו סק"ו). ושכ"כ הלחם חמודות. ע"ש. וכן הסכימו רוב האחרונים, העט"ז
והאר"ר והגר"א והגר"ז והיד אהרן והשלמי צבור וח"א וקיצור ש"ע. וכ"פ המשנה ברורה,
והבן איש חי (פר' שמות אות ו). ואף על פי שבכף החיים (סי' סו ס"ק יח) כ' שבשער
הכוונות משמע שגם פסוק ימלוך מכלל הקדושה...

ועכ"פ מכיון שרוב האחרונים ס"ל דפסוק ימלוך אינו מכלל הקדושה. נראה שנכון לחוש
לדבריהם, ואם שמע קדושה קודם ברכות התורה, יענה (בשפתיו) קדוש וברוך, ויהרהר
פסוק ימלוך בלבו. וכמו שפסק מרן בש"ע (סי' מז ס"ד) שהמהרהר בדברי תורה א"צ
לברך ברכוה"ת תחלה, משום דהרהור לאו כדבור דמי. ומיהו נראה שאם רצה לענות גם
פסוק ימלוך אין מזניחין אותו. ובפרט שעכ"פ אינו מתכוין בו לשם לימוד תורה. ודו"ק.